ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΕΘΙΜΑ

ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ ΣΤΟΥΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΛΑΟΥΣ

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες συνήθιζαν νὰ καίνε ὡς ἐπὰ τὸ πλεῖστον τοὺς νεκρούς των καὶ ὄχι νὰ τοὺς θάβουν, ὅπως γίνεται σήμερα. Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν συνοδευόταν ἀπὸ τὰ μοιρολόγια τῶν «θρηνωδῶν», οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐπάγγελμα νὰ κλαῖν τοὺς πεθαμένους καὶ ἐπληρώνοντο γι' αὐτό, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὶς δικές μας «μοιρολογῆστρες».

Οἱ Πέρσαι συνήθιζαν ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων νὰ θάβοιν τοὺς νεκρούς των, ἐνῶ οἱ Σκῦθαι τοὺς... ἔτρωγαν! Οἱ Ἰνδοὶ τοὺς ἔκλειναν βαλσαμωμένους μέσα σὲ κιβώτια, οἱ δὲ Ἀσσύριοι τοὺς ἐβαλσάμωναν καὶ τοὺς κρατοῦσαν στὰ σπίτια τους, γιὰ νὰ τοὺς ἐπιδεικνύοιν κατὰ τὶς μέρες τῶν ἑορτῶν. Στὴν περίστασι αὐτὴ τοὺς ἔστηναν ὀρθίους μπρὸς στὸ τραπέζι, κοντὰ στοὺς προσκαλεσμένους. Ἐπίσης τοὺς χρησιμοποιοῦσαν συχνὰ ὡς... ἐνέχυρα κατὰ τὴ σύναψι δανείων.

Οἱ Ἰνδοί, ὅπως καὶ μερικὰ ἄλλα ἡμιάγρια ἔθνη, διατηροῦν ἀκόμη τὴ συνήθεια νὰ... χορεύουν στὶς κηδεῖες καὶ νὰ τραγουδοῦν, σὰν νὰ πρόκειται γιὰ γάμο ἢ γιὰ καμμιὰ μεγάλη χαρά.

Μερικοὶ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς συνήθιζαν νὰ συνοδεύοιν ἔφιπποι τὶς κηδεῖες. Ἔβαζαν μάλιστα στὰ ρουθούνια τῶν ἀλόγων εἰδικὴ σκόνη γιὰ νὰ τὰ κάνουν νὰ δακρύζοιν καὶ νὰ φαίνωνται ὅτι πενθοῦν κι' αὐτά.

Στὴν Ἰταλία παλαιότερα, τὸ χρῶμα τοῦ πένθους γιὰ μὲν τοὺς ἄνδρες ἦταν τὸ σταχτί, γιὰ τὶς γυναῖκες δὲ τὸ λευκό. Ἐπίσης τὸ ἐπίσημο χρῶμα τοῦ πένθους στὴν Κίνα εἶνε τὸ λευκὸ καὶ στὴν Ἀραβία τὸ λευκόφαιο.

Ἀπὸ τὰ χρώματα ποὺ χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔνδειξιν πένθους, τὸ λευκὸ συμβολίζει τὴν καθαρότητα, τὸ γαλάζιο τὸν αἰθέρα, ὅπου πετοῦν ἡ ψυχὲς τῶν νεκρῶν, τὸ κίτρινο τὰ μαραμένα καὶ νεκρὰ φύλλα, τὸ λευκόφαιο τὸ χρῶμα τῆς γῆς καὶ τὸ μαῦρο τὸ αἰώνιο σκοτάδι τοῦ Ἅδη.

Στὴν Ἀγγλία, κατὰ πανάρχαιο ἔθιμο, ὁ βασιλεύς, ὅταν πενθεῖ, δὲν φορεῖ ποτὲ μαύρη, ἀλλὰ σταχτιὰ στολή. Στὴ Γαλλία, μέχρι τοῦ Καρόλου Η', ἐπίσημη στολὴ τῶν βασιλέων γιὰ τὸ πένθος ἦταν ἡ λευκή.

Ὁ αὐτοκράτωρ Λεοπόλδος, ὁσάκις εἶχε πένθος, ἄφινε τὰ γένεια του νὰ μεγαλώνουν, καὶ δὲν τὰ ἔκοβε, ἀκολουθῶντας σ' αὐτὸ τὸ παράδειγμα τῶν παλαιῶν Ἑβραίων.

Ἡ χῆρες βασίλισσες τῆς Γαλλίας ἦσαν ὑποχρεωμένες νὰ φοροῦν πάντα πένθιμη στολὴ καὶ νὰ ἔχουν στὰ παράθυρά τους μαῦρα παραπετάσματα, μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου των.

Οἱ μόνοι ποὺ ἔχουν δικαίωμα νὰ μὴν πενθηφοροῦν ποτὲ στὴ ζωή τους, εἶνε οἱ ἀδελφοί, οἱ ἐξάδελφοι καὶ οἱ ἀνεψιοὶ τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης.

Ὑπῆρχε τέλος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μιὰ χώρα στὰ βάθη τῆς Ἀσίας, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι, ὁσάκις ἔχαναν κανένα συγγενῆ τους, φοροῦσαν γυναικεῖα ροῦχα. Αὐτὸ τὸ ἔκαναν γιὰ νὰ τοὺς πιάνουν τὰ γέλια γιὰ τὴ μεταμόρφωσί τους κι' ἔτσι νὰ ξεχνοῦνε τὴ θλίψι τους.

σαν περαστικὲς φιλενάδες ἄλλων ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων. Λοιπὸν ἐκεῖ ἔβλεπες τὴν κόμησα Χ..., γυναῖκα τοῦ συγγραφέως Δ..., νὰ μιλάη μὲ οἰκειότητα μὲ τὴ Λουλοῦ, τὴ φιλενάδα τοῦ ποιητοῦ Φ.... Γιὰ ἐκείνη τὴν ἐποχή, καὶ μάλιστα στὴν ἀστικώτατη Γαλλία, ποὺ κρατάει ὅλες τὶς παληὲς πατριαρχικὲς παραδόσεις καὶ συνήθειες, τὸ πρᾶγμα ἦταν ἀρκετὰ σοβαρό. Μὰ μέσα σ' ἕνα τέτοιο κέντρο, ἡ καλλιτεχνικὴ ἐλευθερία ὅλα τὰ ἰσοπέδωνε.

Ἐκεῖ σύχναζε καὶ ἕνας ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων καὶ συνεργάτης τοῦ περιοδικοῦ «Ἑρμῆς τῆς Γαλλίας», μεσόκοπος μὲ ὁλόασπρα μαλλιὰ καὶ πολὺ γλυκὸς καὶ συμπαθητικός. Μαζύ του πάντα μιὰ πολὺ χαριτωμένη νέα καὶ συνεργάτις του στὰ ἔργα του. Ἦσαν ἀχώριστοι φίλοι, μὲ τὴν κυρία καὶ πιὸ τίμια σημασία τῆς λέξεως. Ἀπὸ περιέργεια μάλιστα, οἱ καλοθελητὲς τοὺς εἶχαν παρακολουθήσει καὶ εἶδαν, ἐπείσθηκαν, πῶς δὲν ὑπάρχει τίποτα ἔνοχο μεταξύ τους.

Μιὰ μέρα, μιὰ πολὺ ἔξυπνη γυναῖκα ἑνὸς γνωστοῦ συγγραφέως, μοῦ λέει, δείχνοντάς μου αὐτὸ τὸ παράδοξο ζευγάρι ποὺ εἶχε ἀποσυρθεῖ σὲ μιὰ γωνία τοῦ καφενείου, εἶχε βγάλει κάτι χειρόγραφα καὶ ἕνα χαρτοφύλακα καὶ συνεργαζότανε ἐκεῖ, πρᾶγμα πολὺ συνηθισμένο στὸ Παρίσι, ὅπου πολλοὶ λόγιοι ἐργάζονται μέσα στὸ θόρυβο τοῦ καφενείου, ὅπως πάντα ἔκανε καὶ ὁ Μωρεάς:

— Δὲ μοῦ λέτε, πῶς τὸ βρίσκετε αὐτὸ ἐσεῖς ὁ Μεσημβρινός, αὐτοὶ οἱ δυὸ νὰ εἶνε πάντα ἀχώριστοι ἀπὸ τὸ πρωῒ ὥς τὸ βράδυ μαζύ, νὰ εἶνε αὐτὸς χαριτωμένος καὶ αὐτὴ ὡραία καὶ ὅμως νὰ μὴ ἔχουν καμμιὰ μαζὺ ἐρωτικὴ σχέσι;

— Πῶς θέλετε νὰ τὸ βρίσκω; Εἶνε βέβαια λίγο ἀφύσικο.

— Μόνο ἀφύσικο; Εἶνε, κύριέ μου, ἀνήθικο, τρομερὰ ἀνήθικο· μοῦ λέει μὲ ἀγανάκτησι ἡ ἔξυπνη κυρία.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Τὸ ΙΗ' μέρος.

ΞΕΝΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

ΙΤΑΛΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

Η ΠΟΙΗΣΙΣ

(Τοῦ REGALDI)

Παραλογιὰ εἶνε τ' οὐρανοῦ ἡ Ποίησι καὶ πέφτει
μέσα στὰ στήθη τοῦ θνητοῦ καὶ τὰ καταδαμάζει.
Κι' ἐγὼ τὸ ξέρω καθαρά, σὰ φῶς μέσ' στὸν καθρέφτη,
πόσο αὐτὴ ἡ λαύρα ἡ φιλική μὲ λυώνει, μὲ σπαράζει.
Μέσα στοὺς τόσους τῆς ψυχῆς ἀναβρασμοὺς ἐκείνους
φαίνεται κάποτε σ' ἐμὲ πλάσμα οὐράνιας φύσης
—«Ψάλε, νὰ λέγη, φλογερά, πολέμια τοὺς κινδύνους,
μέσα στὴ φλόγα τοῦ Θεοῦ κι' ἐσὺ θὰ ξεψυχήσης».

Ὦ θαυμαστὸ μαρτύριο, ὦ ὥρα εὐλογημένη,
τότε ποὺ σβύνει ὁ Ποιητὴς σ' ἁρμονικὴ γαλήνη,
ἡ διαλεχτή του συντροφιὰ σ' αὐτὸν ὁποῦ πεθαίνει
μ' ἕνα τραγοῦδι ἀθάνατο γλυκειὰ βοήθεια ἂς δίνει.
Καὶ στὰ καντήλια ἀνάμεσα μικρούλας ἐκκλησιᾶς
τὶς δάφνες καὶ τὴ λύρα του νὰ παρατήση ἂς πάει,
ὅταν φυσάει ὁ ζέφυρος τῆς ξάστερης νυχτιᾶς
μελωδικὸ παράπονο σ' ἐκεῖνες νὰ ξυπνάη.

Η ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ

(Τοῦ FELIGAJA)

Ὡσὰν τὴ μάνα ποὺ γλυκὰ τὰ τέκνα τ' ἀκουβιά της,
κεττάει μ' ἀγάπη γκαρδιακὰ νὰ στέκωνται μπροστά της
καὶ ποιὸ φιλεῖ στὸ μέτωπο καὶ ποιὸ σφιχταγκαλιάζει,
ποιὸ στὰ ποδάρια της καὶ ποιὸ στὰ γόνατα βαστάζει.
Κι' ἐνῶ ὀτὴν ὄψι, στὴ θωριὰ τοῦ καθενὸς γνωρίζει
τὸ τί ἔχει μέσα στὴν καρδιά, τί ὁ νοῦς του λαχταρίζει,
τὸ ἕνα θωρεῖ, στ' ἄλλο μιλεῖ, σ' ἐκεῖο χαμογελάει
καὶ θυμωμένη ἢ ταπεινὴ ὅλα ὅμοια τ' ἀγαπάει.

Ἔτσι κι' ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀπ' τ' οὐρανοῦ τὴ (σκέπη
τὸν ἕναν τὸν παρηγορεῖ, στὸν ἄλλονε προβλέπει
καὶ σ' ὅλους δίνει προσοχή, σ' ὅλους βοήθεια (δίνει.

Κι' ἂν χάρι κάποτε ἀρνηθεῖ κι' ἂν πρὸς ἐμᾶς δὲν (κλίνει,
ἢ ἀρνιέται μόνο μὲ σκοπὸ τὴ δέησι νὰ θυμίζη
ἢ πῶς ἀρνιέται φαίνεται κι' ἀρνούμενη χαρίζει.

ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

(Τοῦ FELIGAJA)

Ὦ Ἰταλία μου ὤμορφη καὶ λαμπροκαμωμένη,
στὸ μέτωπο ζωγραφιστὸ
κρατεῖς τὸ μαῦρο ροῦχό
ποὺ σ' ἔχει σφραγισμένη.

Νάχες λιγώτερη ὠμορφιὰ ἢ δύναμι ἄλλη τόση,
ὁ ἐχθρός σου νὰ μὴ σὲ ποθῆ
καὶ νάχη φόβο στὴν ψυχὴ
σὲ σένα νὰ σιμώση.

Τότε στρατοὶ δὲν θἄρχονταν ἀπὸ τὶς Ἄλπεις κάτου
μήτε θαρχόντανε πολλὰ
στὸν Πάδο βώδια γαλλικὰ
νὰ πίνουν τὰ νερά του.

Μήτε θὰ σ' ἔβλεπα χωρὶς τὸ ξίφος σου ζωσμένη
μὲ ξένα χέρια νὰ χτυπᾶς,
γιὰ νᾶσαι δούλα ὅπου κι' ἂν πᾶς,
νικητρα ἢ νικημένη.

(Μεταφράσεις ΕΛΙΣ. ΜΑΡΤΙΝΕΓΚΟΥ)

ΑΝΕΚΔΟΤΑΚΙΑ

Η ΑΦΗΡΗΜΑΔΑ ΤΩΝ ΣΟΦΩΝ

Ὁ Ἑρρῖκος Ποανκαρέ, ὁ μέγας μαθηματικός, ἦταν διάσημος γιὰ τὶς ἀπροσεξίες καὶ τὶς γκάφες του ἐξ αἰτίας τῆς ἀφηρημάδας του.

Μιὰ μέρα περνοῦσε ἀπὸ τὴν ὁδὸν Βοναπάρτου, ἔχοντας στὸ νοῦ του διάφορα προβλήματα. Οἱ ἀριθμοὶ χόρευαν μέσα στὸ μυαλό του, ὥστε ζαλίστηκε καὶ στάθηκε μιὰ στιγμή, μπροστὰ σ' ἕνα μικρὸ κατάστημα πανεριῶν.

Ὅταν συνῆλθε κάπως καὶ τράβηξε πάλι τὸν δρόμο του, πῆρε μαζύ του κι' ἕνα ὡραῖο πανέρι, μὲ τὸ ὁποῖο ἔπαιζαν μηχανικῶς τὰ δάχτυλά του, τὴν ὥρα ποὺ ἔστεκε ζαλισμένος μπροστὰ στὸ μικρὸ κατάστημα.

Μόνο ὅταν ἔφτασε στὸ σπίτι του, ὁ μέγας μαθηματικὸς ἀντελήφθη ὅτι κρατοῦσε ἕνα πανέρι κι' ἀπόρησε κι' αὐτὸς πῶς βρέθηκε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα στὰ χέρια του. Τέλος θυμήθηκε ὅτι τὸ εἶχε πάρει, σὰν ἕνας κλέφτης, ἀπὸ τὸ μικρὸ κατάστημα τῆς ὁδοῦ Βοναπάρτου πάνω στὴν ἀφηρημάδα του καὶ τὸ ξανάστειλε πίσω.